

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقوق کارپردی حکم غیابی و نحوه اعتراض به آن

در مقررات و رویه قضایی

تدوین و تألیف

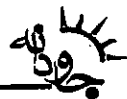
عباس بشیری

مصطفی باقری - عیسی شعبانی (زیارانی)

وکلائی دادگستری مرکز

انتشارات جاودانه

سرشناسه	: بشیری، عباس، ۱۳۴۷-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: حقوق کاربردی حکم غیابی و نحوه اعتراض به آن در مقررات و رویه قضایی / تدوین و تألیف: عباس بشیری، مصطفی باقری، عیسی شعبانی (زیارانی).
مشخصات نشر	: تهران: جاودانه، جنگل، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۴۳۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۸-۲۷۲-۱
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: واخواهی (حقوق) - - ایران
موضوع	: رجوع خواهی - - ایران
موضوع	: حکم غیابی - - ایران
موضوع	: رویه قضایی - - ایران
شناسه افزوده	: باقری، مصطفی، ۱۳۴۵-
شناسه افزوده	: شعبانی، عیسی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۴۲-۷ شاب/ ۱۸۲۲ KMH
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۷/۵۵۰۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۲۵۱۲۴۳

عنوان کتاب: حقوق کاربردی حکم غیابی و نحوه اعتراض به آن در مقررات و رویه قضایی
تدوین و تألیف: عباس بشیری، مصطفی باقری، عیسی شعبانی (زیارانی)
ناشر: انتشارات جاودانه، جنگل

ناظر فنی: امین لشکری

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۲

قطع و تیراژ: وزیری، ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰۰ ریال با جلد نفیس

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۸-۲۷۲-۱

[http:// www.junglepub.org](http://www.junglepub.org)

[email:// Info@junglepub.org](mailto:Info@junglepub.org)

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵-۹-۶۶۴۸۲۸۳۰

۰۳۱۱-۳۲۰۵۰۶۷-۳۲۰۳۸۰۰-۹

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

بسم الله المدبر والمقدر

تقدیم به این نگری

زنگ اصالت و هویت قلم، دم قنوت شب [۱۳۸۹/۴/۲۸]

صدای رسا که مرا به آدمیت در لحظه شکفتن تولدم خواند، آستین بالا با وضوی نور و توسل به کتاب آسمانی قرآن، ما با هم «واعتصمو بالحبل الله جميعاً...» در یک صف «بنیان المرصوص...» در این راه برنشیب و فراز؛ زیر پرچم سه رنگ «سبز، سفید، سرخ» با عقیده‌ای راسخ «فاستقم كما امرت...» قانع و سارنده ماندیم.

ما را در نماد و سنجش آدمیت و عقلا، اگر به محک بگذارند در زمان و مکان حاضر خود [تلاش، صبر، استقامت] و سرباز بی ادعا بودیم هرگز به داوری و قضاوت کسی ننشینیم که آن کار خداوند متعال است.

راهی را پر از سنگلاخ، شبنم شب، او شمع و پروانه‌ای بود که از لحظه اولین کار تا اثری چاپ می‌شد خواب و خوراک نداشت و در حقوق ایران سهمی ماندگار برایش از عشق و نیایش ماند؛ در این گذر محکی نیست؟! در این حد و اندازه‌ها که بتواند این مرتبه ایمان و عمل را به سنجش بکشد او محکم، با صلابت از دم شروع خورشید، با اندیشه‌ای والا دنبال آفرینش اثر دیگرست و هیچ وقت دست از تلاش، برنمی‌دارد، هویت و آدمیت هر نویسنده را در معیار صداقت و صفای کارش به خانواده بزرگ و معتبر حقوق معرفی نمود و فکر لحظه بعدش مؤمن به مکتب و وطن عزیزمان حرکت...

با ارادت تمام

عباس بشیری

فهرست مطالب

مقدمه

بخش اول: واخواهی در امور مدنی

۳	فصل اول: کلیات
۳	۱- تعاریف
۳	۱-۱- تعریف رأی
۴	۱-۲- تعریف حکم غیابی و واخواهی
۷	۱-۳- تعریف حکم غیابی در دادرسی‌های کیفری
۸	۱-۴- تعریف واخواهی
۹	۲- تاریخچه دادرسی غیابی و واخواهی در قوانین موضوعه ایران
۱۶	۲-۱- دوره اولیه تشکیل دادگستری و توسعه موارد دادرسی غیابی (۱۳۲۹ ه.ق تا ۱۳۱۸ ه.ش)...
۱۶	۲-۱-۱- دادرسی غیابی
۲۰	۲-۱-۲- اعتراض به حکم غیابی
۱۳۱۸	۲-۲- دوره شروع دادرسی عادی و ادامه روند توسعه موارد دادرسی غیابی و واخواهی (۱۳۱۸ تا ۱۳۳۱)
۲۹	۲-۲-۱- دادرسی غیابی
۳۲	۲-۲-۲- اعتراض به حکم غیابی
۴۰	۲-۳- دوره محدود نمودن رسیدگی‌های غیابی و واخواهی (۱۳۳۱ تا ۱۳۵۸)
۴۰	۲-۳-۱- دادرسی غیابی
۴۴	۲-۳-۲- اعتراض به حکم غیابی
۵۷	۲-۴- دوره شروع دادرسی اختصاری و احیاء واخواهی (۱۳۵۸ به بعد)...
۵۷	۲-۴-۱- دادرسی غیابی
۵۸	۲-۴-۲- اعتراض به حکم غیابی
۶۷	فصل دوم: علل و موارد رسیدگی غیابی
۶۷	۱- علل و موارد رسیدگی غیابی
۹۵	۲- مبانی قانونی تجویز دادرسی غیابی
۹۵	۲-۱- بند اول: مقررات عمومی
۹۸	۲-۲- مقررات خاص (دادرسی‌های غیابی و بدون تشریفات)

- ۲-۳- قانون نحوه مطالبه دیون، مصوب ۱۳۳۹ ۹۹
- ۲-۴- قانون اصلاحی نحوه مطالبه دیون، مصوب ۱۳۴۷ ۱۰۰
- ۲-۵- قانون روابط مؤجر و مستأجر ۱۳۵۶ ۱۰۱
- ۲-۶- قانون روابط مؤجر و مستأجر ۱۳۷۶ ۱۰۱
- ۳- مبانی فقهی لزوم رسیدگی غیابی ۱۰۶
- ۳-۱- احضار مدعی علیه قبل از رسیدگی ۱۰۷
- ۳-۲- رسیدگی غیابی بدون احضار مدعی علیه ۱۰۸
- ۳-۳- مقایسه روایات مربوط به احضار مدعی علیه و تجویز رسیدگی غیابی ۱۱۰
- ۴- موارد رسیدگی غیابی ۱۱۴
- ۵- عدم حضور در جلسات دادگاه ۱۲۴
- ۵-۱- فلسفه صلاحیت نسبی دادگاه محل اقامت خوانده ۱۲۴
- ۵-۲- عدم حضور خوانده یا وکیل او در جلسات دادگاه ۱۲۹
- ۵-۳- جلسات دادگاه ۱۳۰
- ۵-۴- عدم حضور وکیل ۱۴۱
- ۵-۵- عدم حضور بعضی از خوانندگان ۱۴۳
- ۵-۶- عدم ارسال لایحه ۱۴۵
- ۵-۷- عدم ابلاغ واقعی ۱۴۹
- فصل سوم: مبانی حقوق محکوم علیه غایب و شرایط واخواهی** ۱۵۹
- ۱- مبانی شرعی و قانونی محکوم علیه غایب ۱۵۹
- ۱-۱- اعتراض به حکم غیابی ۱۵۹
- ۱-۱-۱- مبانی فقهی اعتراض به حکم غیابی ۱۵۹
- ۱-۱-۱-۱- فرع اول: فوری نبودن حق اعتراض ۱۶۲
- ۱-۱-۱-۲- حق اعتراض محکوم علیه علاوه از اعتراض وکیل او ۱۶۳
- ۱-۱-۱-۳- تعیین موارد حق اعتراض ۱۷۰
- ۱-۱-۱-۴- حق مراجعه معترض به حاکم جدیدی غیر از صادرکننده حکم غیابی ۱۷۱
- ۱-۱-۲- مبانی قانونی اعتراض به حکم غیابی ۱۷۴
- ۱-۱-۲-۱- طریقه عدولی بودن واخواهی ۱۷۶
- ۱-۱-۲-۲- طریقه عادی بودن واخواهی ۱۸۱
- ۱-۲- توقیف عملیات اجرایی بعد از واخواهی ۱۸۳
- ۱-۳- اثر تعلیقی اجرای حکم ۱۸۹
- ۲- شرایط اعتراض به حکم غیابی (واخواهی) ۱۹۱

۱۹۳	۲-۱- اطلاع محکوم علیه از حکم غیابی
۲۰۳	۲-۱-۱- لزوم ابلاغ واقعی حکم غیابی
۲۰۶	۲-۱-۲- حفظ حق واخواهی در صورت عدم ابلاغ واقعی
۲۱۷	۲-۲- مهلت اعتراض به حکم غیابی
۲۲۰	۲-۲-۱- مهلت واخواهی در قانون آیین دادرسی مدنی قدیم
۲۲۱	۲-۲-۲- مهلت واخواهی در قانون تشکیل دادگاه های حقوقی یک و دو
۲۲۴	۲-۲-۲-۱- واخواهی در مهلت بیست روز
۲۲۵	۲-۲-۲-۲- بلامدت بودن واخواهی
۲۲۸	۲-۲-۲-۳- واخواهی در مهلت ده روز

بخش دوم: واخواهی در امور کیفری

۲۵۳	فصل اول: تاریخچه
۲۷۹	فصل دوم: تعریف واخواهی
۲۷۹	۲-۱- تعریف واخواهی
۲۸۰	۲-۲- تعریف رأی غیابی
۲۸۰	۲-۳- رأی غیابی در فقه امامیه
۲۸۱	۲-۴- مبنای واخواهی
۲۸۳	۲-۵- آیین دادرسی واخواهی و صدور رأی
۲۸۴	۲-۶- اصحاب دعوی
۲۸۴	۲-۷- مهلت دعوی واخواهی
۲۸۵	۲-۸- تعیین حضوری یا غیابی بودن حکم
۲۸۷	فصل سوم: جرایم حق الهی و حق الناسی و ارتباط آن با واخواهی
۲۸۷	۳-۱- جرایم حق الهی و حق الناسی و ارتباط آن با واخواهی
۲۸۸	۳-۲- وکیل تسخیری و رأی غیابی
۲۸۹	۳-۳- تفاوت دادرسی و دادگاه
۲۹۰	۳-۴- نحوه واخواهی
۲۹۲	۳-۵- واخواهی در مرحله بدوی
۲۹۳	۳-۶- واخواهی در مرحله تجدیدنظر
۲۹۴	۳-۷- مقایسه احکام کیفری و مدنی و واخواهی آنان
۲۹۵	۳-۸- هزینه دادرسی واخواهی

- ۳-۹- اجرای احکام غیابی..... ۲۹۶
- ۳-۱۰- آثار وخواهی..... ۲۹۹
- ۳-۱۱- اثر تعلیق وخواهی..... ۳۰۰
- ۳-۱۲- نتیجه بحث وخواهی کیفری..... ۳۰۰
- ۳-۱۲-۱- عام و کلی بودن وخواهی..... ۳۰۰
- ۳-۱۲-۲- وخواهی اثر انتقالی ندارد..... ۳۰۱
- ۳-۱۲-۳- مهلت وخواهی..... ۳۰۱
- ۳-۱۲-۴- وخواهی حقی برای محکوم علیه رأی غیابی..... ۳۰۱
- ۳-۱۲-۵- عدم تقابل وخواهی با حق تجدیدنظرخواهی..... ۳۰۱
- ۳-۱۲-۶- عدم تشدید مجازات رأی غیابی با وخواهی..... ۳۰۱
- ۳-۱۲-۷- احتمال نقض یا تغییر حکم با وخواهی..... ۳۰۲
- ۳-۱۲-۸- اثر بازدارندگی و تسلیقی وخواهی..... ۳۰۲
- ۳-۱۲-۹- مهلت وخواهی پس از ابلاغ..... ۳۰۲
- ۳-۱۲-۱۰- رسیدگی سریع دادگاه در مرحله وخواهی..... ۳۰۲
- ۳-۱۲-۱۱- عدم ایجاد مانع برای صدور قرار تأمین کیفری..... ۳۰۲
- ۳-۱۲-۱۲- بی هزینه بودن دادرسی در صورت وخواهی از آراء کیفری..... ۳۰۳
- ۳-۱۲-۱۳- حضوری شدن رأی در اقدام به وخواهی..... ۳۰۳

بخش سوم: وخواهی در دیگر مراجع رسیدگی و رویه قضایی

- ۱- وخواهی در شوراهای حل اختلاف..... ۳۰۷
- ۲- وخواهی در دادگاه های نظامی..... ۳۲۱
- ۳- ابلاغ به اشخاص حقوقی و اهمیت آن در حضوری یا غیابی بودن دادنامه..... ۳۲۱
- حضوری یا غیابی بودن رأی موت فرضی غایب مفقودالاثر..... ۳۲۵
- ۴- ثبت طلاق با درخواست زوجه در کنسولگری ها..... ۳۲۶
- ۵- حقوق زنان در طلاق غیابی از مردان مجهول المکان..... ۳۳۰
- ۶- تأیید از سوی دیوان عالی کشور در خصوص مطالبه طلب وخواهی..... ۳۳۴
- ۷- صدور حکم خلع ید از ملک مانع از استماع دعوی وقفیت نسبت به آن نیست، (رأی غیابی حقوقی)..... ۳۳۸
- ۸- رأی غیابی کیفری، مصدومیت رانندگی..... ۳۴۳
- ۹- بعد از چهار سال هنوز معلوم نیست کدام دادگاه صالح به رسیدگی است، (رأی غیابی کیفری)..... ۳۴۷

- ۹-۱- دادنامه شماره ۶۴۰-۸۰/۵/۱۳ شعبه ۲۱۷ دادگاه عمومی تهران مبنی بر محکومیت متهم به اتهام خیانت در امانت ۳۴۷
- ۹-۲- دادنامه اصلاحی شماره ۲۴۴-۸۱/۲/۲۸ در رابطه با دادنامه شماره ۶۴۰ شعبه ۲۱۷ دادگاه عمومی تهران ۳۴۸
- ۹-۳- دادنامه شماره ۱۶۲۵-۸۱/۶/۲۴ شعبه هشتم دادگاه تجدیدنظر استان تهران؛ «صدور قرار عدم صلاحیت به شایستگی دادگاه‌های عمومی خمینی‌شهر» ۳۴۸
- ۹-۴- دادنامه شماره ۳۸۴۲-۳۸۴۳-۸۱/۱۰/۷ شعبه اول دادگاه عمومی خمینی‌شهر؛ «صدور حکم برائت متهم نسبت به اتهام خیانت در امانت» ۳۴۹
- ۹-۵- دادنامه شماره ۲۳۸۵-۸۳/۱۲/۸ شعبه سوم دادگاه تجدیدنظر استان اصفهان؛ «صدور قرار عدم صلاحیت به شایستگی شعبه ۸ دادگاه تجدیدنظر استان تهران» ۳۴۹
- ۹-۶- دادنامه شماره ۱۴۱/۳۵-۸۴/۴/۱۳ شعبه سی و پنجم دیوانعالی کشور؛ «مبنی بر عدم تحقق اختلاف در وضعیت فعلی» ۳۵۰
- ۹-۷- رأی شماره ۶۷۴-۸۴/۵/۱۲ شعبه هشتم دادگاه تجدیدنظر استان تهران؛ «مبنی بر اختلاف در صلاحیت با شعبه سوم دادگاه تجدیدنظر استان تهران» ۳۵۱
- ۹-۸- دادنامه شماره ۲۲۲-۸۴/۶/۵ شعبه سی و پنجم دیوانعالی کشور؛ «در مقام حل اختلاف در صلاحیت» ۳۵۱
- ۱۰- گزارش تکان‌دهنده از جراحی زیبایی / موقع عمل صدای شکسته شدن بینی را شنیدم، رأی غیابی به محکومیت پرداخت دیه بینی؟ ۳۵۳
- ۱۱- خیانت در امانت، واخواهی ۳۵۶
- ۱۲- تخلفات انتظامی قضات (در آراء غیابی و واخواهی) ۳۶۱
- ۱۳- یک پرونده (۴۴): اختیارات وکیل در سازش با طرف دعوی که در وکالت‌نامه تصریح شده باشد ۳۶۹
- ۱۴- گزارش دادگاه شیرزاد، رأی غیابی دعوی مطبوعاتی ۳۷۲
- ۱۵- آگهی دادگستری اردبیل (رسیدگی غیابی) ۳۷۳
- ۱۵-۱- متن آگهی احضار متهم در دادگاه کیفری ۳۷۳
- ۱۵-۲- دادنامه غیابی دادگاه حقوقی ۳۷۴
- ۱۵-۳- متن آگهی احضار متهم در دادگاه برای حضور در جلسه دادرسی ۳۷۴
- ۱۵-۴- متن آگهی احضار متهم ۳۷۵
- ۱۶- رأی وحدت رویه شماره ۶۳۹ دیوانعالی کشور در مورد اعمال مقررات تشکیل دادگاه‌های عمومی نسبت به احکام (۶۱۹) صدور حکم غیابی بدون حضور متهم در جرایم الهی ۳۷۵
- ۱۷- حکم غیابی در مطالبه وجه واریز ارز ۳۸۰

دادگاه‌های عمومی و انقلاب تاکنون در خصوص رفع ابهام حاصله از ۳۸ ماده قانون مذکور صادر شده است.

نگاهی به مجموعه مقالات پراکنده حقوقی در برخی روزنامه‌ها و مجلات، که بعضاً با تفاسیر ناصحیح از قوانین نگاشته شده‌اند، و بدتر از آن ملاحظه برخی از کتب آیین دادرسی مدنی که در این چند ساله اخیر توسط بعضی از نویسندگان نه چندان حقوقی به رشته تحریر در آمده، گواه دیگری از وضع ناهمگون و آشفته قوانین آیین دادرسی مدنی است. چه وقتی که چنین نویسندگانی که حسب ظاهر فرصت بیشتری برای مطالعه و تحقیق را داشته‌اند اینگونه ره به خرابات برده‌اند، انتظار تفسیر صحیح قوانین از افراد درگیر اجرای قوانین که در مقایسه با محققین، فرصت مطالعه کمتری را دارا می‌باشند، امیدی کاملاً واهی و دور از انتظار می‌نماید.

از سوی دیگر ادامه روند بی‌توجهی به اصول و مفاهیم مرحله اثباتی حق (آیین دادرسی مدنی) تا آنجایی پیش رفته است که متأسفانه اغلب قضات فعلی دادگستری که نوعاً حائز سوابق و تجربه کافی برای مسند قضا نیز نمی‌باشند، با بستن باب استنباط و اجتهاد که از ضروریات امر قضاوت است، امر قضا را در حد امور اداری ساده نزول داده‌اند. به طوری که تنها و مهمترین استدلال آنها بیان مواد خشک قانون بدون ارائه هیچ تفسیری می‌باشد.

اما رسالت خطیر و ارزشمند انسان برای مبارزه با جهل و نومیدی و تلاش برای در انداختن طرحی نو، که به لحظات عمر آدمی ارزش و بهایی واقعی می‌بخشد را به عنوان مهمترین انگیزه تحقیق و تدوین این کتاب می‌دانم. چرا که کمبود تحقیقات دانشگاهی در زمینه مسائل آیین دادرسی مدنی نیز یکی از عوامل عمده همین وضعیت نامقبول و در عین حال طاقت‌فرسا و عذاب‌آور سازمان قضایی در حال حاضر می‌باشد. متأسفانه ضعف تحقیقات در این خصوص و عدم شناسایی اصول و قواعد شکلی آیین دادرسی که حتی به نظر نگارندگان اهمیت آن در وضعیت کنونی قدری هم از لزوم توجه به اصول ماهوی حق، فراتر رفته است، بر لزوم توجه هرچه بیشتر به انجام و توسعه اینگونه تحقیقات افزوده است. چه ملاحظه می‌شود که بسیاری از افراد دارای حقوق مسلم و بدون خدشه (در مرحله ثبوتی حق) به لحاظ مشکلات بیش از حد و حتی در پاره‌ای موارد توهین‌آمیز مرحله احقاق حق، عملاً از مراجعه به محاکم قضایی استنکاف و صرف‌نظر می‌نمایند. البته چنین به نظر می‌رسد که بازگویی اثرات ناخوشایند این موضوع از بعدهای اقتصادی، اجتماعی، امنیتی و... نیاز به تحلیل و توضیح زیادی نداشته و به قول معروف توضیح واضح‌تر و واضحات است.

به این ترتیب با ملاحظه همگونی مقررات مربوط به یکی از مباحث آیین دادرسی مدنی یعنی حکم غیابی و واخواهی، و همچنین آشفتگی و چندگانگی رویه قضایی در این خصوص، و مهمتر از همه عدم تحقیق منسجم در این رابطه، سبب تشویق نگارنده به انجام این تحقیق گردید. به طوری که بعداً و در طول این تحقیق ملاحظه خواهیم نمود، متأسفانه در حال حاضر دادگاه‌ها در زمینه تفسیر موارد دادرسی غیابی و همچنین زمان واخواهی از حکم غیابی دارای نظرات و رویه‌های متفاوت و حتی متعارضی می‌باشند. از سوی دیگر عدم بیان مبانی فقهی این نهاد حقوقی در هیچ یک از کتب حقوقی آیین دادرسی تاکنون، و همچنین عدم بررسی اثرات این مبانی در تدوین مقررات بعد از انقلاب نیز از جمله انگیزه‌های تدوین این کتاب می‌باشد. بدین منظور در این کتاب در خصوص حکم غیابی و نحوه اعتراض به این حکم، به بیان نقطه نظرات فقهی مربوطه نیز خواهیم پرداخت.

بدین منظور سعی خواهد شد تا در قالب فصول طراحی شده در فهرست به بیان و ارائه مطالب و موضوعات مورد بحث در این رابطه پردازیم. تعریف و تاریخچه، ابتدائاً به لحاظ ضرورت روشن شدن موضوع تحقیق اقدام به تعریف دو عنوان مهم رساله یعنی دادرسی غیابی و واخواهی خواهیم نمود. هر چند که در فصول آتی مفصلاً به بیان عناصر هر یک از این تعاریف و همچنین علت انتخاب تعاریف مزبور خواهیم پرداخت. (تاریخچه) را به معرفی و بیان سیر تصویب و تغییر و تحولات مقررات ناظر به این دو موضوع، از ابتدای قانونگذاری در ایران (سال ۱۲۸۵ ه. ش) تا حال حاضر اختصاص داده‌ایم.

در یک نگاه عمیق تحت عنوان «علل و موارد رسیدگی غیابی» به بیان دو موضوع می‌پردازد:

الف) مبانی قانونی و فقهی حقوق خواهان (مدعی)، به عبارت دیگر در این قسمت درصدد بررسی و پاسخگویی به این موضوع و سؤال هستیم که، مطابق دیدگاه قانون و شرع آیا خواهان می‌تواند از دادگاه درخواست رسیدگی غیابی را بنماید؟ یا به طور کلی آیا دادگاه مجاز به انجام دادرسی غیابی می‌باشد؟ به همین دلیل این قسمت را تحت عنوان «مبانی حقوقی و فقهی دادرسی غیابی» نام نهاده‌ایم.

ب) «موارد رسیدگی غیابی» بدین معنی که پس از روشن شدن مبانی تجویز دادرسی غیابی و اینکه قانوناً و شرعاً محاکم در موارد استثنایی و برخلاف اصل حضوری بودن دادرسی حق صدور حکم غیابی را دارا می‌باشند، به بیان آن موارد استثناء خواهیم پرداخت. فلذا در این قسمت اقدام به پاسخگویی به این سؤال می‌نماییم که، محاکم در

چه مواردی مجاز به رسیدگی غیابی می‌باشند؟ به همین منظور در این گفتار طی سه مبحث (الف) عدم حضور در جلسات دادگاه، (ب) عدم ارسال لایحه و (ج) عدم ابلاغ واقعی، به بیان موارد دادرسی غیابی خواهیم پرداخت.

به این ترتیب به دو سؤال پاسخ می‌دهیم، (الف) آیا دادگاه شرعاً و قانوناً مجاز به انجام دادرسی غیابی می‌باشد؟ (ب) محاکم در چه مواردی مجاز به رسیدگی غیابی می‌باشند؟

مع‌الوصف «مبانی حقوق محکوم‌علیه غایب و شرایط و خواهی» در نگاه کلی به بیان حقوق محکوم‌علیه غایب می‌پردازد. بدین معنی که در این فصل درصدد بیان این واقعیت هستیم که اگرچه دادگاه در پاره‌ای موارد، بدون حضور خوانده و یا عدم استماع دفاعیات او مجاز به انجام دادرسی و صدور حکم غیابی است، اما در مقابل، محکوم‌علیه غایب نیز شرعاً و قانوناً دارای حقوق مسلمی است که محاکم مکلف به رعایت این حقوق می‌باشند. بر این اساس در گفتار ابتدایی این فصل تحت عنوان «مبانی شرعی و قانونی حقوق محکوم‌علیه غایب» به بیان حقوق قانونی و شرعی محکوم‌علیه غایب خواهیم پرداخت. سپس در این فصل با عنوان «شرایط اعتراض به حکم غیابی» به بیان شرایط و جزئیات مهمترین حق محکوم‌علیه غایب یعنی خواهی می‌پردازیم. همچنین در این قسمت ضمن اشاره و بیان رویه‌های متعدد قضایی در خصوص مهلت و خواهی، اقدام به بررسی علل این اختلاف رویه نموده و در نهایت نیز سعی می‌شود تا مستنداً به انتخاب نظر و رویه صحیح بپردازیم.

حکم غیابی در دادگاه‌های کیفری، تاریخچه مبانی و خواهی، آئین دادرسی و خواهی و صدور رأی، اصحاب دعوی، مهلت دعوی و خواهی، تعیین حضوری یا غیابی بودن حکم، جرایم حق الناس و حق الهی و ارتباط آن با خواهی، وکیل تسخیری و رأی غیابی، تفاوت دادگاه و دادسرا، خواهی در مرحله تجدیدنظر، مقایسه خواهی احکام کیفری و مدنی، هزینه دادرسی و خواهی، اجرای احکام غیابی، خواهی در دادگاه اطفال، دادگاه‌های نظامی، شورای حل اختلاف و رویه قضایی در مورد خواهی که به واکوهر بحث در زیرنویس مباحث آورده شده است، که این اثر را از نظر علمی و کاربردی کامل نشان دهد و توانسته باشیم حق این عبارت را ادا کرده باشیم و بحث ما مطابق با شرایط روز باشد سعی شده تمامی منابع و مأخذ در این زمینه مطالعه و نسخه‌برداری گردد.

با احترام

عباس بشیری

Vakilbashiri.com